

Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) Revisionsrapport – Årsredovisning 2017

Riksrevisionen har granskat Specialpedagogiska skolmyndighetens årsredovisning, daterad 2018-02-16. Syftet har varit att bedöma om:

- årsredovisningen i allt väsentligt är upprättad i enlighet med gällande regelverk,
- den ger en rättvisande bild av det ekonomiska resultatet, finansiering och finansiella ställning,
- resultatredovisningen är förenlig med övriga delar, samt om
- ledningen efterlevt de föreskrifter som är tillämpliga för användning av anslag och inkomster, samt
- huruvida det framkommit något som tyder på att ledningen inte följt förordningen om intern styrning och kontroll i sin bedömning av intern styrning och kontroll.

Vi har införskaffat en förståelse av den interna styrningen och kontrollen som bedömts vara relevant för revisionen för att kunna utforma ändamålsenliga revisionsåtgärder. Vår förståelse av den interna kontrollen är därmed begränsad och syftar inte till att uttrycka en åsikt om effektiviteten i myndighetens interna styrning och kontroll. De punkter som framgår i revisionsrapporten är sådana iakttagelser som vi har identifierat under revisionen och som bedömts vara tillräckligt viktiga att rapportera till ledningen.

Riksrevisionen har avgivit en revisionsberättelse med modifieringar. Vi har lämnat ett uttalande med två reservationer avseende ledningens efterlevnad av de föreskrifter som är tillämpliga för användning av anslag och inkomster och vill fästa ledningens uppmärksamhet på nedanstående samt andra iakttagelser från revisionen.

Riksrevisionen önskar information senast 2018-05-02 med anledning av våra iakttagelser i denna rapport.

Sammanfattning

Riksrevisionen konstaterar att SPSM har haft brister i den interna styrningen och kontrollen i lokalförsörjningsprocessen. Bristerna har bidragit till att SPSM har ingått hyresavtal med villkor som kräver medgivande från regeringen. SPSM har inte erhållit

något sådant medgivande, och har därmed inte följt 2 kap. 5 § kapitalförsörjningsförordningen (2011:210).

Villkoren i de nyss beskrivna hyresavtalen gör att avtalen redovisas som finansiella anläggningstillgångar i årsredovisningen 2017. Hyresavtalen är redovisade till cirka 16 mnkr, och ska ingå i beräkningen av utnyttjad låneram. Detta har lett till att SPSM har överskridit den av regeringen tilldelade låneramen med cirka 13 mnkr.

1 Bristande intern kontroll i myndighetens lokalförsörjning

1.1 SPSM har tecknat hyresavtal utan regeringens medgivande

Som ett led i granskningen av SPSM:s årsredovisning har Riksrevisionen granskat SPSM:s lokalförsörjningsprocess. I samband med denna granskning har Riksrevisionen tagit del av ett urval av myndighetens hyresavtal.

SPSM ska enligt 7§ förordning (2011:130) med instruktion för Specialpedagogiska skolmyndigheten tillhandahålla elevhemsboende med hög kvalitet. I detta syfte har SPSM tecknat hyresavtal med ett fastighetsbolag avseende en villafastighet och två bostadsrätter. Upplägget i hyresavtalen innebär att fastighetsbolaget köper ovan nämnda villafastighet och bostadsrätter och hyr sedan ut dessa i andra hand till SPSM. Till hyresavtalen finns bilagor där det i villkoren framgår att SPSM åtar sig alla risker inklusive för en eventuell förlust vid avyttring när avtalen sägs upp, och att en eventuell realisationsvinst vid försäljning delas lika mellan fastighetsbolaget och SPSM.

Riksrevisionens bedömning är att hyresavtalen har villkor som kräver medgivande från regeringen. SPSM har inte erhållit något sådant medgivande, och har därmed inte följt 2 kap. 5 § kapitalförsörjningsförordningen (2011:210).

Riksrevisionen har med anledning av att myndigheten inte erhållit medgivande från regeringen för att teckna denna typ av hyresavtal lämnat ett uttalande med reservation avseende ledningens efterlevnad av de föreskrifter som är tillämpliga för användning av anslag och inkomster.

I samband med Riksrevisionens granskning av årsredovisningen informerade SPSM om att myndigheten har initierat en dialog med utbildningsdepartementet med avseende på att eventuellt få ett medgivande från regeringen.

Rekommendation

Riksrevisionen rekommenderar att SPSM fortsätter dialogen med regeringen.

Riksrevisionen vill här även uppmärksamma att SPSM stärkt den interna styrningen och kontrollen i lokalförsörjningsprocessen, se nedan under punkt 1.2, och således lämnas ingen ytterligare rekommendation.

1.2 Dualitet vid tecknande av hyresavtal saknas

Enligt uppgift kände inte ledningen på SPSM till villkoren i hyresavtalen. Detta blev känt när SPSM, under 2017, sa upp hyresavtalet för en av bostadsrätterna och fastighetsbolaget sålde bostadsrätten. SPSM fick då ta del av halva reavinsten, cirka 700 tkr. Reavinsten har inlevererats till staten via inkomsttitel.

En betryggande intern kontroll i lokalförsörjningsprocessen minskar risken att hyresavtal tecknas i strid med gällande lagar och förordningar. Riksrevisionen anser att en del i en betryggande intern kontroll innefattar dualitet vid hantering/tecknande av hyresavtal. I granskningen har Riksrevisionen uppmärksammat att hyresavtal har hanterats och tecknats utan dualitet.

SPSM har med anledning av ovanstående uppdaterat arbetsordningen. Av arbetsordningen framgår nu att det krävs dualitet vid tecknande av hyresavtal. Stabschef tillsammans med upphandlingschef kan teckna avtal om hyra av lokal, dock ska ekonomichef alltid ges möjlighet att lämna synpunkter på hyresavtalets lämplighet och laglighet.

Rekommendation

Riksrevisionen lämnar ingen rekommendation då myndigheten redan har vidtagit åtgärder för att stärka den interna styrningen och kontrollen.

1.3 SPSM har flera hyresavtal utan slutdatum

I granskningen av lokalförsörjningsprocessen har Riksrevisionen även noterat att SPSM har flera hyresavtal utan slutdatum. Detta gäller även hyresavtalen för villafastigheten och bostadsrätterna. Hyresavtalen har istället tillsvidarevillkor och kan sägas upp med kort varsel.

Enligt 9 § förordning (1993:528) om statliga myndigheters lokalförsörjning får myndigheter ingå avtal med en längre löptid än sex år endast efter regeringens medgivande. SPSM har inte erhållit något sådant medgivande från regeringen.

Rekommendation

Riksrevisionen rekommenderar att SPSM ser över hyresavtalen där slutdatum saknas och tillser att slutdatum skrivs in i avtalen. SPSM kan också begära ett medgivande från

regeringen om att få kunna ingå hyresavtal utan slutdatum men med kort uppsägningstid.

2 Tilldelad låneram har överskridits

I regleringsbrevet för 2017 har SPSM tilldelats en låneram på 46 000 tkr. Av ESV:s allmänna råd till 2 kap. 1 § kapitalförsörjningsförordningen (2011:210) framgår i andra stycket att det högsta beloppet för en myndighets lån (låneramen) är gränsen för vad myndigheten vid varje given tidpunkt får ha som låneskuld hos Riksgäldskontoret. Även anskaffningar genom finansiell leasing bör ingå i beräkningen av utnyttjad låneram trots att inga lån upptas för dessa. Utnyttjad låneram, per 2017-12-31, överskrider tilldelad låneram med cirka 13 mnkr. SPSM redovisar att låneramen har överskridits i not till balansposten Lån i Riksgäldskontoret.

SPSM har överskridit låneramen då myndigheten redovisar ovanstående hyresavtal (punkt 1.1) som finansiell leasing i årsredovisningen, vilket påverkat tillgångar och skulder i balansräkningen med cirka 16 mnkr. Riksrevisionen har med anledning av att låneramen överskridits lämnat ett uttalande med reservation avseende ledningens efterlevnad av de föreskrifter som är tillämpliga för användning av anslag och inkomster.

I den dialog som SPSM för med utbildningsdepartementet har myndigheten även tagit upp frågan om att tilldelas en utökad låneram.

Rekommendation

Riksrevisionen rekommenderar att SPSM, skriftligen, tar upp frågan om utökad låneram med regeringen.

3 Iakttagelser avseende behörigheter och behörighetshantering

Vid granskningen har Riksrevisionen noterat att det finns brister i SPSM:s behörigheter och behörighetshantering i administrativa system, såsom Agresso och w3d3.

Följande iakttagelser har gjorts vid granskningen:

- Tilldelade behörigheter är inte fullt ut behovsanpassade.
- Det görs ingen regelbunden uppföljning och validering av tilldelade behörigheter.
- Det görs ingen systematisk uppföljning av loggar.

Bristande rutiner inom området behörighetshantering medför en försvagad intern styrning och kontroll samt en ökad risk för obehörig åtkomst till applikationer och/eller information.

Rekommendation

Riksrevisionen rekommenderar SPSM att säkerställa att ändamålsenliga rutiner för tilldelning och uppföljning av behörigheter införs.

Ansvarig revisor Annika Karlsson har beslutat i detta ärende. Uppdragsledare Anna Gullstrand Pira har varit föredragande

Annika Karlsson

Anna Gullstrand Pira

Kopia för kännedom:

Regeringen

Utbildningsdepartementet

Finansdepartementet, budgetavdelningen